משתגעין ומתלהטין ב

תורת האור החיים הקדוש

אור החיים הקדוש מורשת
הוצאת ספריו וכתביו הק' ומפעלים להפצת תורתו

פרשת שלח

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ם ראש – לזכות ידידנו הרה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו ווייס

וויאזוי זענען די מרגלים אנגעקומען צו אזא געפערליכע זינד

אין די פרשה דערציילט די תורה אז די מרגלים זענען ליידער דורכגעפאלן מיט א מיאוס'ן פרשה צו בארעדן דעם הייליג לאנד וואס דער אויבערשטער האט צוגעזאגט צו געבן פאר די אידן.

ווען די תורה זאגט וויאזוי די מרגלים זענען צוריקגעקומען פון ארץ ישראל שטייט (יג, כו) "**וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן**", ברענגט רש"י פון חז"ל (סוטה לה.) אז לכאורה קומט נישט אריין דא דיווארט "**וילכו**", ווייל יעצט זענען זיי דאך געקומען נישט געגאנגען? נאר די תורה וויל צוגלייכן זייער גיין צו זייער קומען. פונקט ווי ביים צוריקקומען האבן זיי געהאט א שלעכטע מחשבה, אזוי אויך ביים גיין האבן זיי שוין געהאט א שלעכטע מחשבה.

וואונדערט זיך אויף דעם דער אור החיים הקדוש; פארוואס דארף די תורה קומען דערציילן אז גלייך ביים גיין האבן זיי שוין געטראכט שלעכטס? לכאורה איז דאך דער עיקר זאך אז נאכ'ן צוריק קומען האבן זיי בארעדט ארץ ישראל, איז וואס אינטערעסירט מיר אז אויך בשעת'ן גיין האבן זיי שוין געהאט א שלעכטע פלאן?

איז ער מסביר, אז די תורה וויל מיט דעם פארענטפערן א געוואלדיגע קשיא. ווייל אין די גמרא טרעפט מען א מאן דאמר וואס האלט אז בשעת ווען א מענטש איז עוסק אין א מצוה טוט אים די מצוה באשיצן נישט נכשל צו ווערן מיט א זינד.

אויב אזוי איז דאך זייער שווער, וויאזוי האבן די מרגלים געקענט בכלל נכשל ווערן מיט אזא געפערליכע עבירה, זיי האבן דאך געהאלטן אינמיטן עוסק זיין אין א מצוה, אזויווי עס שטייט אין פסוק "**וישלח אותם משה... על פי ה'**" אז דער שליחות איז געווען אויפן אויבערשטנ'ס באפעל, ווואלט דאך אויב אזוי די מצוה געדארפט מגין זיין אויף זיי פונעם יצר הרע אז זיי זאלן נישט קענען נכשל ווערן?!

טאקע דערפאר קומט די תורה זאגן "**וילכו ויבאו**" - אז פונקט ווי ביים **קומען** האבן זיי געהאט א שלעכטע מחשבה האבן זיי שוין אויך בשעת'ן **גיין** געהאט א שלעכטע מחשבה. ווייל אזוי קומט אויס אז זיי זענען בכלל נישט געווען קיין "שלוחי מצוה" נאר פונקט פארקערט "שלוחי עבירה", ווייל גראד ביים גיין האבן זיי שוין געטראכט צו רעדן שלעכטס אויף ארץ ישראל. ממילא איז זייער פארשטענדליך פארוואס זיי האבן נישט געהאט דעם כח וואס איז מגין פונעם יצר הרע, און דערפאר האבן זיי טאקע געקענט נכשל ווערן, ווייל נאר בשעת ווען מ'טוט א מצוה איז דאס מגין, אבער זיי האבן דאך לכתחילה נישט געוואלט טון קיין מצוה.

בתוך הדברים ברענגט דער רבי צו, אז די גמרא אליינס פרעגט שוין, אז אויב א מצוה האט דעם כח מציל צו זיין א מענטש פון זינד, איז וויאזוי האבן דואג האדומי און אחיתופל געקענט זינדיגן? פארוואס האט זייער תורה נישט מגין געווען אויף זיי זיי אפצוהיטן פון אן עבירה?!

זאגט אבער דער רבי, אז דאס איז נישט קיין קשיא, ווייל די גמרא זאגט אז דואג און אחיתופל "טינא היתה בלבם" דאס הייסט זיי האבן געהאט אין הארץ עפעס קעגן די תורה. פשט פון דעם איז אז זיי האבן נישט געלערנט "תורה לשמה", ממילא איז זייער פארשטענדליך פארוואס זייער תורה האט נישט מגין געווען זיי צו ראטעווען פון א חטא, ווייל תורה שלא לשמה האט טאקע נישט דעם כח, נאר **תורה לשמה** האט דעם כח מציל צו זיין דעם מענטש נישט צו זינדיגן.

פניני חיים פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

בש"ם בצלאל

לע"נ הרה"ח רבי משה שמואל ב"ר בצלאל ז"ל

קורצע געדאנקען באארבעט על פי דברי רבינו

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן. (יג, ב)

די תורה אליין איז מעיד אויף די מרגלים "**כולם אנשים**" אז זיי זענען געווען צדיקים, וויאזוי זענען זיי טאקע אנגעקומען צו אזא שפל המצב?

נאר חז"ל זאגן "**שלוחו של אדם כמותו**", דער שליח איז פונקט ווי דער משלח וואס שיקט אים. דאס קומט זאגן אז דער **משלח** האט א געוואלדיגע השפעה אויפן **שליח** סיי אויף גוטס און סיי אויף שלעכטס. אויב דער וואס שיקט איז א גוטער מענטש איז דאס משפיע אויך אויפן שליח צו זיין גוט, און די זעלבע פארקערט.

איז הגם די מרגלים אליין זענען געווען צדיקים, אבער היות אז די וואס האבן זיי געשיקט האבן געמיינט שלעכטס, האט דאס געהאט א שלעכטע השפעה אויך אויף די מרגלים וואס זענען לכתחילה יא געווען גוט.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ. (יג, טז)

רש"י ברענגט פון חז"ל, אז משה רבינו האט געטוישט זיין נאמען אויף "**יהושע**" ווייל ער האט מתפלל געווען "**י-ה יושיעך מעצת מרגלים**". לכאורה, האט ער דען נישט געקענט מתפלל זיין פאר אים אן צו טוישן זיין נאמען?

נאר קען זיין, אז מיט'ן צולייגן אויף זיין נאמען א י' - וואס איז בגימטרי' 10 - האט משה רבינו אים געגעבן א כח מלחמה צו האלטן קעגן די **צען** מרגלים. אדער קען זיין, אז משה רבינו האט אים געוואלט צולייגן די זכות פון אלע **צען** מרגלים וואס האבן גערעדט שלעכטס. אזויווי די גמרא זאגט, אז ווער עס פירט זיך ערליך באקומט זיין חבר'ס חלק אין גן עדן - וואס פירט זיך נישט ערליך - צוזאמען מיט זיין חלק.

וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ. (יד, כד)

פארוואס ווערט דא נאר דערמאנט "**כלב**" און נישט "**יהושע**"? נאר יהושע האט נישט מיטגעהאלטן מיט די מרגלים נישט דורך זיין אייגענע כח, נאר ווייל משה רבינו האט מתפלל געווען פאר אים. אבער אויף כלב האט משה רבינו נישט מתפלל געווען, און אפילו ער האט אויך געהאט די זעלבע יצר הרע פונקט ווי אלע מרגלים, האט ער זיך אליינס מתגבר געווען צו גיין מתפלל זיין אויף קברי אבות, און ער האט זיך אפגעריסן פון זיי מיט זיין אייגענע כח.

דאס איז פשט: "**ועבדי כלב**" כלב האט זוכה געווען צו הייסן דעם אויבערשטנ'ס קנעכט, "**עקב היתה רוח אחרת עמו**" ווייל ער האט באמת אויך געהאט "אן אנדערן גייסט" זיך נאכצושלעפן נאכן יצר הרע, און ער האט זיך אליינס געשטארקט אן משה רבינו'ס תפילה, וועגן דעם האט נאר ער זוכה געווען צו הייסן "**עבדי**".

הלכה ודרוש

מצוה ללוות את היוצאים לדרך

וַיְשַׁלַּח אֹתָם וְגוֹ'. שֶׁיּוֹדִיעַ הַכָּתוּב שֶׁעָשָׂה לָהֶם לְוָיָה, וְנָתַן הַכָּתוּב טַעַם הַלְּוָיָה וְאָמַר, "לָתוּר" וְגוֹ', שֶׁהֻצְרְכוּ לִשְׁמִירָה לְפִי שֶׁהָלְכוּ לְדֶרֶךְ סַכָּנָה (יג יז).

מבואר בדברי רבינו, דמשה ליוה את המרגלים כדי לקיים מצות לויה, ולפי"ז יש להוכיח דגם כשרבים הולכים ואינו הולך יחידי, יש מצוה ללוותם בדרך, וכן מוכח ממש"כ רבינו לעיל בפרשת בשלח (שמות יג, יז), דפרעה עשה להם לויה לכלל ישראל, והיה לו קצת שכר מצוה על זה.

והנה יש להעיר בזה מדברי רש"י במס' סוטה (מה, ב) דאמרינן התם, שמה שנאמר בפרשת עגלה ערופה, דבי"ד מעידים "ועינינו לא ראו" הכוונה, דלא ראינוהו והנחנוהו, ופירש"י: לא ראינוהו והנחנוהו, **יחידי בלא חבורה**, ע"כ. ומשמע דמצות לויה היינו דוקא כשהולך יחידי. וב**מהרש"א** (שם) כתב, דעיקר מצות לויה היא כשהולך יחידי במקום סכנה, שכל הדרכים בחזקת סכנה, ומ"מ גם בעיר וגם כשאינו הולך יחידי נמי שייך לויה, והוא ודאי **דבר סגוליי** שהמתלווה ניצול מהיזק הבא לידו, יעו"ש. ומוכח להדיא, דעיקר החיוב הוא רק כשהולך יחידי, אלא דגם כשאינו הולך יחידי, מצוה איכא. וכן מבואר מדברי ה**מהר"ל** בספרו נתיבות עולם (נתיב גמ"ח פ"ה) והו"ד בספר הבית (סי' לג הערה עד), דעיקר החיוב הוא רק כשהולך יחידי. ואין ליישב בזה דברי רבינו, שלא נתכוין לחיוב לויה אלא למצוה, שהרי מדגיש בדבריו 'שכן משפט הלויה', משמע שדבריו אמורים מעיקר חובת הלויה.

אמנם צ"ע דלכאורה ה**מהרש"א** סותר את משנתו, דשם בסוטה (מו, ב) על מאמר הגמרא 'אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר, כל שאינו מלוה ומתלוה, כאילו שופך דמים', כתב המהרש"א: ויש לפרש דה"ק כל שאינו מלוה אף על פי **שמתלוה האורח בלא לויתו** וכו', מ"מ המלוה כאילו שופך דמים, ע"כ. ומבואר דאפי' כשאינו הולך יחידי, יש חיוב לויה מעיקר הדין. ושו"ר בספר **אהלך באמיתך** (פ"ז הערה כ') שעורר קצת בזה.

ועיין ב**ערוך השולחן** (חו"מ סי' תכו ס"ב) שכתב, דבזמנינו אין נוהגין ללוות, משום שאין הולכין בדרך ברגל אלא נוסעים בקרון ואינו נוסע לבדו. וכעי"ז כתב בספר **עמק ברכה** (גמ"ח שבגופו אות ד) בשם מרן ה**חזון איש** זצ"ל דאפשר דאין חיוב לויה אלא למי שהולך בדרך יחידי, ולכן כהיום **שנוסעים הרבה ביחד נעשה כל אחד מלווה לחבירו** ואין חיוב ללוות יעו"ש.

ובשו"ת **בצל החכמה** (ח"ד סי' ל"ד) הקשה על דברי הערוה"ש, מהא דאיתא בגמ' (סוטה מו, ב): ואמר רבי יהושע בן לוי, בשביל ארבעה פסיעות שליוה פרעה לאברהם, שנאמר "ויצו עליו פרעה אנשים" וגו' נשתעבד בבניו ארבע מאות שנה וכו', ע"כ. והרי מקרא מלא דיבר הכתוב (בראשית יב, כ) "ויצו עליו פרעה אנשים **וישלחו אותו ואת אשתו** ואת כל אשר לו", הרי שלא הלך אברהם לבדו, אלא היו עמו אשתו ועבדים ושפחות, ואפי"ה היה בזה מצות לויה. וכן מוכיח מדברי ה**זוה"ק** (וירא, קד, א) דאברהם אבינו עשה לויה עבור המלאכים, משום שנהג בהם כמו שהיה נוהג עם אורחים שהם אנשים. הרי מבואר שכך היה רגיל אברהם אבינו ללוות גם לאנשים הרבה ולא ליחיד בלבד, דאל"כ לא היה מלווה להמלאכים גם אם היו אנשים כיון ששלשה היו. וכן הוכיח מכמה מקומות בדברי חז"ל, דגם כשרבים יוצאים לדרך יש מצוה ללוותם, יעו"ש.

ובספר **'הבית'** (סי' לג הערה עד) כתב ליישב את דברי הפוסקים הנ"ל, שאף שכתבו דליכא חיובא כשרבים הולכים, מכל מקום הם מודים ד**מצוה קצת** איכא. וגם בבצל החכמה (שם) מסיק, דעיקר מצות לויה אינה אלא ליחיד היוצא לדרך, אבל קצת מצוה יש גם במלווה לרבים ומקבל עליה שכר.

ואפשר, דגם רבינו ס"ל כדעת המהרש"א והמפרשים הנ"ל דליכא חיובא ללוות היכא דאינו הולך יחידי, ודברי רבינו הם רק במקום דהולכים **לדרך סכנה, דאז בעינן אפי' ברבים לשמירה יתירה**, והלויה הוא דבר סגוליי שמועיל שלא ינזקו. ואכן שני המקומות שבהם דיבר רבינו, הם מקום סכנה, דהיינו כאן בענין המרגלים שהלכו במקום סכנה, וכמו"כ בהליכת ישראל במדבר היה מקום סכנה. אבל באופן שהולכים לדרך שאינו מקום סכנה, הגם דכל הדרכים הם **'בחזקת' סכנה**, מ"מ ליכא חיובא ללוות כשאינו הולך יחידי. ובזה יש ליישב גם הסתירה בדברי המהרש"א הנ"ל, די"ל דבאמת בסתמא ליכא חיובא ללוות כשאינו הולך לבדו, ומה שמבואר במהרש"א (שם מו, ב) דאפי' כשאינו הולך יחידי, יש חיוב לויה מעיקר הדין, היינו כשהולכים למקום סכנה, וכמו שמוכח בדבריו.

וראה מה שהביא ה**חפץ חיים** בספרו אהבת חסד (פרק ב) בשם ה**עיון יעקב** (סוטה שם ד"ה כל) דהטעם דבזמנינו מקילין ללוות רק עד ד' אמות, כיון דעיקר הלויה הוא כדי להראות למתלווה **הדרך אשר ילך בה**, ועכשיו כל הדרכים מיושבים וגם הם מסומנים שיוכל לכוין הדרך אשר רוצה לילך בה, ולכן **סגי בד' אמות**. וכתב ע"ז החפץ חיים, דדברי העיון יעקב לא נאמרו **רק להמליץ זכות** על העולם שאינם זהירים ללכת עד תחום שבת או פרסה, אבל חלילה לפטור עצמו ממצות לויה לגמרי, כי מהגמ' משמע שהוא דבר סגולי להמתלווה שלא יארע לו אסון בדרך, וגם ע"י הלויה נגמר המצוה בשלימות, כי **אשל ר"ת אכילה, שתיה, לויה**, ובפרט כשיש תועלת להורות הדרך, יש חיוב גדול בזה. וכעי"ז כתב **הגר"ח פאלאג'י** בספר כף החיים (סי' ז ס"ב) דמאברהם אבינו למדנו, דאף דמטרת הלויה הוא שלא ינזק, מ"מ גם במקום שאין שום חשש נזק צריך ללוות, כיון **דהשכינה הולכת עם האורח**, ולכן לא יחוש על כבודו יעו"ש. ועכ"פ נמצינו למדים דס"ל להדיא, דגם היכא דליכא כלל חשש היזקא מצד סכנת הדרכים, אעפי"כ איכא מצוה ללוותו.

מתיקות ועריבות טוב התורה

מאות מגידי שיעור והוגי תורת האור החיים הקדוש מעידים:
עם הספר 'כל הכתוב לחיים' הכולל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר "אור החיים" הקדוש, מרגישים 'מתיקות ועריבות' בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים צפונות ונפלאות בתורתו הקדושה, עד בכדי ש'משתגעין ומתלהטין אחריה'.
להשיג בכל חנויות הספרים, או בקו ה'מורשת' 0733.713.620

אגדה וחסידות

ביאור לשון חז"ל 'יהב ביה עיניה' לפי דברי רבינו

וְאַתֶּם אַל וְגוֹ'. אָמְרוּ ז"ל, כִּי כָּל נִבְרָא יֵשׁ בּוֹ נִיצוֹץ קָדוֹשׁ, וַאֲפִלּוּ בְּנִבְרָאִים בִּלְתִּי טְהוֹרִים, וְהָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים, וְגַם בְּס"מ הָרָשָׁע, אֵין מֵהֶם שֶׁאֵין בּוֹ חֵלֶק הַחִיּוּנִי שֶׁהוּא בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁהוּא דָּבָר הַמַּעֲמִיד שֶׁזּוּלָתוֹ לֹא יִתְקַיֵּם כָּל דָּבָר, וּבְהִפָּרֵד נִיצוֹץ הַחִיּוּנִי מִמְּקוֹמוֹ יִתְבַּטֵּל וְיֹאבַד כָּל הַבִּנְיָן. גַּם אָמְרוּ (שער הגלגולים פי"ח), כִּי בְּחִינַת הַקְּדֻשָּׁה בְּטִבְעָהּ לְהַמְשִׁיךְ מִינָהּ כְּאֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת, וּבָזֶה תַּשְׂכִּיל לְהָבִין מַאֲמָרָם ז"ל (שבת לד.) שֶׁאָמְרוּ יָהִיב בֵּיהּ עֵינֵיהּ וְנַעֲשָׂה גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת, וְהָבֵן (יד ט).

רבינו מבאר מה שאמרו חז"ל 'יהיב ביה עיניה', שגם באנשים הרשעים, יש בהם ניצוץ קדוש המחיה אותם, ובהיפרד ניצוץ זה מהם יתבטל קיומם. והצדיקים יש בהם כח להוציא מהם הניצוץ ההוא, כי בחינת הקדושה בטבעה להמשיך מינה, וזה הכוונה 'יהיב ביה עיניה', שנתכוין להוציא ממנו הניצוץ הקדוש, וממילא נתבטל כל קיומו, ונעשה גל של עצמות. הגה"ק אדמו"ר **בעל 'פני מנחם' מגור זצ"ל**, העיר מהרבה מקומות בש"ס, שהשתמשו חז"ל בביטוי 'יהב ביה עיניה', שלכאורה אינם מובנים לפי ביאורו של רבינו, וכדלהלן:

א. הרי מצינו גם על צדיקים וטובים שיהבו רבנן בהו עינייהו, כמובא בבבא בתרא (יד, א) ברב אחא בר יעקב דכתב חד ספר תורה ואתרמי ליה אורכה כהקיפה, **ויהבי ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה.** [שהכותב ספר תורה, לכתחילה עליו להקפיד שהקיפו של הספר כאשר הוא גלול יהיה שווה לגובהו של הספר מלמעלה למטה. אך דבר זה קשה לעשותו והרבה לא הצליחו בכך, ורב אחא בר יעקב כתב ספר תורה אחד והזדמן לו שארכו והקיפו היו שוים, ונתנו חכמים עיניהם עליו על שהצליח בפעם אחת לכתוב באופן שארכו והקיפו שוים]. ושם לא שייך לפרש כביאורו של רבינו.

ותירץ, דשמא גם במעשים אלו צריך לומר דהוי כהוצאת הניצוה"ק מהם, דכל מין מושך את מינו, וכיון **שנדבקו הניצוה"ק של רבנן זה בזה** אולי לא היה לו יותר מה לתקן, כי נתקן על ידי חבריו החכמים ונתעלה מעלה מעלה, ועי"ז נסתלק מן העולם.

[וראה עוד ב**חזון איש** (חו"מ עמוד רנה לקוטים ב"ב סימן כא) וז"ל: 'יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה', **מסודות הבריאה**, כי האדם במחשבתו הוא מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה, ומחשבתו הקלה תוכל לשמש גורם להרס ולחרבן של גשמים מוצקים וכו', ובשעה שבני אדם מתפעלים על מציאות מוצלחה, מעמידים את מציאות זו בסכנה. ומכל מקום, הכל בידי שמים, וכל שלא נגזר עליו בדין שמים לאבדן, הדבר ניצל. אבל, כשנגזר הדבר לאבד, מתגלגל הדבר לפעמים לאבדן על ידי שימת עין תמהון על הדבר ועל ידי זה הוא כלה וכו'. ויתכן דכל שהאדם במעלה יתירה, כל סגולותיו ובחינותיו יתירות, ועינו יותר פועלת. והיינו דאמר, 'יהבו ביה רבנן עינייהו', ע"כ].

ב. מצינו עונש עניות ע"י שנתנו עיניהם, כמובא בחגיגה (ה, ב) דיהבי רבנן עינייהו ברבא, ואז שלחו מבית המלך ולקחו את כל ממונו. וכן בעוד מקומות מובא דכל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או **עוני**, במועד קטן (יז, ב), חגיגה (ה, ב), נדרים (ז, ב), סוטה (מו, ב). ולדברי רבינו, תמוה מה שייך עוני להוצאת הניצוה"ק.

ותירץ ה'פני מנחם' זצ"ל בשני אופנים: **א.** יש לפרש, על דרך דאיתא בנדרים (ז, ב) שיש להוכיח שעניות שקולה כמיתה, מהא דתניא, כל מקום שנתנו בו חכמים עיניהם לרעה, או מיתה או עוני. והיינו שהם שוים ממש. ואכתי צ"ע קצת. **ב.** דענין כל מקום שנתנו בו חכמים עיניהם וכו', הוא שעל ידי שנתנו חכמים עיניהם ונדבקו הניצוה"ק בהם, נתעלה מעלה מעלה, וממילא נהיה קטרוג מצד מדת הדין, ולפיכך היה עונש מיתה או עוני, דעניות כמיתה.

ג. מצינו בכמה מקומות דיהבו רבנן עינייהו במעשים ומידות טובות **בלא עונש כלל**, וכולן לטובה ובמידות טובות, כגון בתענית (טז, א) ברבי יצחק בר אמי דיהבו ביה רבנן עייניהו דהוא ראוי לירד לפני התיבה. ובסנהדרין (פח, א) ששלחו מארץ ישראל, איזהו בן העולם הבא, ענוותן ושפל ברך שייף עייל שייף ונפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. ויהבי רבנן עינייהו ברב עולא בר אבא, שהוא זכה לכל המעלות הללו. ועוד איתא בסנהדרין (יא, א) פעם אחת היו מסובין בעליית בית גוריה ביריחו, ונתנה עליהם בת קול מן השמים, יש כאן אחד שראוי **שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו** אלא שאין דורו זכאי לכך, נתנו חכמים את עיניהם בהלל הזקן.

ובכל מקומות הנ"ל לא נזכר שום עונש, ודוחק לומר שגם שם היה או מיתה או עוני, כי לא נזכר מזה כלל. [ואולי 'לא מצאנו אינה ראיה']. והגם שבהלל מצינו שהיה עני, כדאיתא ביומא (לה, ב), ואם כן יש לומר שמפני מעשה זה שנתנו בו חכמים עיניו היה עני, ונתקיים בו אחר כך 'המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר' (אבות פ"ד מ"ט), שנעשה נשיא, אולם זהו דוחק, דלכאורה נראה שמעשה זה היה אחר שכבר נעשה נשיא ואז נתנו בו חכמים עיניו. עכ"ד ה'פני מנחם' זצ"ל.

"ציצית" – 'סמל עבדות' – ו"תכלת" במשנתו ומנהגו של רבינו ומנהג רבינו ללכת מעוטף ב"טלית ותפילין" כל היום

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם (טו, לח-לט).

דבר בעיתו להביא מהנהגות ותורת רבינו המיוחדים, למצוה קדושה זו.

נהגו רבינו הקדוש ותלמידיו ללכת עם טלית תפילין כל היום, וכפי **שמעיד רבינו במכתבו** על סדרי הלימוד בישיבתו הקדושה בירושלים: "ואופן **הלימוד הוא בטלית ותפילין כל היום**, ובקדושה וביראת שמים ובענוה ובכל מילי דחסידותא".

וכן **בהקדמה לספר ראשון לציון** כותבים תלמידי רבינו: "הרב דומה למלאך ה' צבאות מעוטף בטליתו ותפילין בזרועו".

וכך מתאר רבי שלמה חסאן בהקדמת הספר **"קדשי דוד"** את לימודו של רבינו: "דמי לבר אלהין, אינו אלא שרף, כמראה הבזק, פטיש החזק עמוד הימני, יושב בשבת תחכמוני, מוכתר בנימוסו, **מעוטף בטליתו**, פאר חבוש על ראשו, תפילין דרב חבי"ב מבוקר לערב".

וב**אור החיים** הקדוש בפרשתינו, על הפסוק "והיה לכם לציצית", כותב רבינו **וזה לשון קדשו:** "גם במספר החוטין ד' שהם ח' ירמוז לשמו יתברך שהוא שם בן ארבע, **ויחודו בהיכלו הוא בן ח', בסוד השילוב** של הוי"ה ואדנות".

כלומר: שארבעת החוטים של הציצית, שהם בעצם נכפלים לשמונה חוטים, מרמזים על שם הוי"ה של הקדוש ברוך הוא, שהוא ד' אותיות, ובלבישתו גורמים היחוד עם השם אדנות, שזה מרמז על השכינה הקדושה, ושני השמות יחד הם ח' אותיות, נגד ח' חוטין.

היות שכל פעולות רבינו בתורתו ובתפילתו, היו לייחוד הקדוש ברוך הוא עם השכינה הקדושה, וכפי **שמעיד הרב חיד"א** שגם **מנין הפרקים והדפים בלימוד** היה 'בדרך יחודים', לכן התעטף בטליתו כל היום, לעורר היחוד העליון.

עוד מביא רבינו הקדוש את דברי הגמרא במסכת מנחות (מג, ב), שהציצית הוא סמל ואות שאנחנו עבדים של הקדוש ברוך הוא. והגמרא מביאה משל לכך מכל עבדי מלוכה של בשר ודם, שיש **סימן על גוף העבד** לאיזה מלוכה ושלטון הוא שייך, כמו כן יש עלינו סימן בלבישת הציציות, המרמזים לתרי"ג מצוות, שאנחנו עבדים של הקדוש ברוך הוא.

בזה מסביר רבינו את המלים "וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת", ולכאורה מה הכוונה במצוה זו, והלא כבר נאמר "וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת" ומה מוסיף במלים אלו. אלא הכוונה לצוות לנו, שעל ידי הציצית נזכור שאנו עבדים להקב"ה, ואין יכולים לעשות כרצוננו, וזהו הכוונה "והיה לכם לציצית" - שתזכרו מטרת מצות ציצית שיביא לכם הכנעה כעבדים.

ורבינו מגדיר את העבדות וביטול הרצון המוחלט להקדוש ברוך הוא, **וזה לשון קדשו:** "כשיביטו בסימן עבדותם, יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם, במאכלם, במלבושם, בדיבורם, ובכל מעשיהם, כעבד שאימת רבו עליו, ולעמוד בשעה שהאדון מצוה לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר צוה ה'".

ובזה מבאר רבינו המשך הפסוק "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עינכם אשר אתם זונים אחריהם" שעל ידי כך **יוכל בקלות לשמור עצמו** מן העריות, כי כשיתעורר לחשוב שהוא עבד להקב"ה ימנע מזה גם כן. וכפי שהגמרא מספרת שם במנחות (מד, א) שהיה אדם שכבר הגיע ממש לשלב המעשה, ובאו הציציות וטפחו על פניו והצילו אותו מעבירה, וזה היה על ידי שנזכר ונתעורר שהוא עבד השייך לאדונו, ואינו ברשות עצמו לעשות כרצונו.

בזה מסביר רבינו הקדוש בטוב טעם, מדוע רק בגד שיש בו **ד' כנפות** חייב בציצית, ולא בגד שיש בו ג' או ה' כנפות. אלא היות שכל מטרת הציצית שיהיה לנו סימן שאנחנו עבדים להקב"ה שהוא **שולט ומולך על ארבעת רוחות העולם**. נמצא אם כן שכשעושים ג' או ה' כנפות, בטלה הכוונה הזאת, וזה לא מביא את האדם להתבוננות, והלא עיקר קיום מצות ציצית הוא הכוונה והתבוננות שאנחנו עבדיו של הקב"ה.

וזה גם הענין שנצטווינו להטיל חוטים בצבע **תכלת בציצית**, וכפי שאומרת הגמרא שם "תכלת דומה לים, וים לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד", כדי שנגיע להתבוננות בכסא כבודו, והוד מלכותו ושלטונו עלינו, ולא נעשה חס ושלום דברים נגד רצונו יתברך שמו.

עוד אומר רבינו, שהציציות מרמזים על מידת **החסד והרחמים**, כי הלבן הוא סוד החסד, והתכלת הוא סוד הרחמים. ולכן לוקחים דוקא מהדג, כי גם ה'דג' מסמל מידת הרחמים, כי הדג תמיד עיניו פקוחות שאין לו גבינים, וזה מסמל על **'עינא פקיחא'** של הקדוש ברוך הוא עלינו. וגם **ה'ים' מרמז על מידת הרחמים**, כי התורה נמשלה לים התלמוד, ואין מים אלא תורה, ורחבה מני ים, ובזכות התורה הקדושה תתעורר מידת הרחמים.

ולפי דברי רבינו אלו, מסביר הרה"ק רבי רחמים פאלאג'י בספרו 'אבות הראש' (חלק ג עמוד קמב), מדוע אוכלים **דגים בשבת**, כי שבת הוא **זמן שמתבטלים כל הדינים**, וכולו רחמים, ולכן אוכלים בו דגים, לסמל ענין הרחמים הגמורים.

א פערזענליכע קוויטל צו די שכינה הקדושה

דאס דביקות פונעם אור החיים הק' אין די שכינה הקדושה איז געווען אויף א מבהיל'דיגע אופן. אונז פשוט'ע מענטשן קענען ניטאמאל משיג זיין זיין זעלטענע התקשרות צו די הייליגע שכינה מיט אזא מין תשוקה אז ס'זאל שוין צוריק ווערן א יחוד אין אלע עולמות העליונים און כלל ישראל זאל זיך צוריק פאראייניגן מיט'ן הייליגן באשעפער אזויווי ס'גייט זיין ביי די גאולה שלימה במהרה בימינו.

פאר גרויס תשוקה צו די שכינה הקדושה האט דער רבי אויסגעשטעלט א ספעציעלע תפילה צו זאגן אין די הייליגע טעג - ראש השנה פאר "אלקי נצור" און יום הקדוש ווען דער חזן זאגט "ויעבור ה' על פניו ויקרא" - וואו ער ברענגט ארויס זיין מורא'דיגע גלוסטעניש אז די שכינה הקדושה זאל שוין אויסגעלייזט ווערן פון גלות און עס זאל שוין צוריק ווערן א יחוד אין אלע עולמות.

דער לשון התפילה גייט: **"יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֱלֹקֵינוּ, יְדִידוּת אוֹר נַפְשֵׁנוּ רוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ, לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר כָּרַתָּ לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁאֵינָן חוֹזְרוֹת רֵיקָם לְעוֹלָם מִלְּפָנֶיךָ, זְכֹר אַהֲבָתֵנוּ וְחִבָּתֵנוּ וְהָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְבֵית קָדְשֵׁנוּ וְתַחֲזֹר לְהִשְׁתַּעְשֵׁעַ בָּנוּ כִּימֵי קֶדֶם, כִּי קָשָׁה פְּרֵדָתְךָ מִמֶּנוּ כִּפְרֵדַת נַפְשֵׁנוּ מִגּוּפֵנוּ. הָמוּ מֵעֵינוּ וְכָלְתָה נַפְשֵׁנוּ אֶל גְּאֻלַּת שְׁכִינָתְךָ וְאֶל מְעוֹן קָדְשְׁךָ, וְלִרְצוֹנְךָ ה' נִכְסַפְנוּ. הִנְנוּ מִתְחַנְּנִים וּבוֹכִים לְפָנֶיךָ ה' אָב הָרַחֲמָן עַל גָּלוּת הַשְּׁכִינָה, הוֹשִׁיעָה ה' שְׁכִינָתְךָ, וְדַבֵּק נַפְשֵׁנוּ בְּאַהֲבָתְךָ הַנְּעִימָה וְהָעֲרֵבָה עַל נַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ, וְיֵעוֹל מַלְכֵּנוּ בְּהֵיכָלֵיהּ."**

די תפילה איז פארשפרייט געווארן צווישן אסאך קהלות ישראל, און עס איז געדרוקט געווארן אין די מחזורים פון יום כיפור. די תפילה שטייט אויך אין סידור **"כתר נהורא"** בארדיטשוב און אין נאך פארשידענע כתבי ידות פון איטאליע און מאראקא.

פונעם הייליגן **חיד"א** ז"ל איז משמע, אז דער אור החיים הק' האט פארפאסט אסאך תפילות אויף דעם ענין פון גלות השכינה און אויף דעם יחוד השלם. אזויווי ער שרייבט אין ספר **"דבש לפי"** (מערכת ת' אות מ') אויף די סדר לימוד וואס דער אור החיים הק' האט אויסגעשטעלט אין זיין ישיבה מוצאי שבת: **"וְהָיָה מְיַסֵּד הַכֹּל בַּסֵּפֶר בְּמִפְקַד שֵׁמוֹת הַקּוֹדֶשׁ, וּתְפִילּוֹת שֶׁיִּסַּד הָרַב זַ"ל לְיַחֵד וּלְקַשֵּׁר הָעוֹלָמוֹת, וְיֶתֶר כַּוָּונוֹת פְּשׁוּטוֹת"...**

פון דעם זעט מען אז דאס איז נישט די איינציגע תפילה וואס ער האט מחבר געווען אויף דעם, אבער פון אלע תפילות איז דאס די איינציגע וואס איז געבליבן ביז היינט צוטאגס.

עס איז צום שטוינען, ווי "נאנט" דער אור החיים הק' האט זיך גשפירט מיט די שכינה הקדושה, אויף אזוי ווייט אז ער האט זיך געקענט ערלויבן **זיך צו ווענדן מיט א פערזענליכע בקשה גראָד צו די שכינה הקדושה!**

אין ספר **"מסעות ירושלים"** [להרה"ח ר' משה גאלדשטיין ז"ל] ווערט געברענגט אז ווען הרה"ק בעל **מנחת אלעזר** פון מונקאטש זי"ע איז געפארן קיין ארץ ישראל שנת תר"צ, איז ער צווישן אלעס זיך געגאנגען משתטח זיין אויפן ציון פונעם אור החיים הק' אויפן הר הזיתים. נאכן ענדיגן מתפלל זיין און לערנען אינעם ספר אור החיים הק', האט ער דערציילט אז ער האט מקובל פון זיינע עלטערן א מורא'דיגע מעשה אויפן אור החיים הק', און ער האט אנגעהויבן דערציילן:

ווען דער אור החיים הק' האט געוואוינט אין ירושלים עיה"ק, איז איין טאג געקומען צו א אים א איד און זיך אראפגערעדט פון הארץ אז זיין מזל גייט אים נעבעך בארג אראפ און ער האט קוים א שטיקל ברויט פאר זיינע קינדער.

דער אור החיים הק' האט רחמנות באקומען אויף דעם בלוטיגן ארעמאן. ער האט תיכף גענומען א צעטל און אפגעשריבן אויף דעם אפאר ווערטער, ער האט דאס גוט פארמאכט און איבערגעגעבן פאר'ן צובראכענעם איד, זאגנדיג: גיי צום כותל המערבי, און לייג דארט אריין דעם צעטל צווישן די הייליגע שטיינער.

דער איד איז ארויס מיט'ן צעטל אין האנט, און אנגעהויבן צו גיין צום כותל המערבי. מיטאמאל האט זיך גענמען בלאזן א שרעקליכע ווינט, און זיין הוט האט זיך גענומען פליען אין די לופטן. אין זיין פרואוו זיך צו אמפערן מיט'ן מעכטיגן ווינט איז מיטאמאל דאס צעטל ארויסגעפלויגן פון זיין האנט און זיך אויך גענומען אוועק פליען מיט'ן ווינט.

אין הוילן קאפ איז דער איד געבליבן שטיין אינגאנצן צובראכן. "מילא א הוט קען איך מיר נאך שאפן א צווייטע, אבער וואס וועט זיין מיט'ן צעטל פונעם אור החיים הק'?" האט ער געטראכט צו זיך מיט ווייטאג.

ער האט זיך גלייך אויסגעדרייט און איז צוריקגעגאנגען צום אור החיים הק', דערציילנדיג מיט א צובראכענעם געמיט אז דאס צעטל האט זיך אויסגעריסן פון זיין האנט אוועקפליענדיג מיט'ן ווינט. האט דער אור החיים הק' א קרעכץ געגעבן זאגנדיג: "וואס זאל איך טון, ס'איז נישט געווען קיין שעת הכושר".

א שטיק צייט שפעטער האט מען געטראפן דעם צעטל זיך וואלגערן אין די גאסן פון ירושלים. ווען מ'האט דאס אויפגעמאכט, האט מען געטראפן דארט שטיין ווי ער ווענדעט זיך צו די שכינה הקדושה מיט א פערזענליכן לשון: **"אֲחוֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי, אֲבַקֶּשְׁךָ בְּרַחֲמִים לְהַשְׁפִּיעַ טוֹבָה לִפְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי"!** - - -

אן ענליכע מעשה ווערט געברענגט אין ספר **"יוסף אברהם"** להגאון ר' **יוסף שאלתיאל** זצ"ל פון די דייני סאלאניקי, [די מעשה שטייט אויך אין ספר **"פדה את אברהם"** להגאון ר' אברהם פאלאג'י - א זון פון הגאון ר' חיים פאלאג'י - מחכמי איזמיר], אז ווען דער אור החיים הק' האט נאך געוואוינט אין מאראקא, איז געקומען צו אים איינער פון זיינע תלמידים וועלכער האט זיך געווישט ארויפצוגיין קיין ארץ ישראל, און געבעטן אז דער אור החיים הק' זאל אים שרייבן א המלצה בריוו צו די דארטיגע גדולי ישראל אז זיי זאלן אים אויפנעמען שיין און אים צושטעלן א געהעריגע פרנסה קוואל.

דער אור החיים הק' האט געשריבן א המלצה בריוו, אבער געבנדיג דאס צעטל פאר'ן תלמיד האט ער אים געזאגט: "די חכמי ישראל אין ירושלים עיר הקודש קענען מיר דאך נישט פערזענליך, אויב אזוי ווייס איך נישט צו מיין בריוו גייט דיר אסאך העלפן. פאלג מיר, ווען דו קומסט אן קיין ירושלים גיי צו צום כותל המערבי **און גיב איבער דעם בריוו פאר די הייליגע שכינה!**

דער תלמיד האט פארשטייט זיך געפאלגט. אנקומענדיג קיין ירושלים האט ער אריינגעלייגט דאס צעטל צווישן די שטיינער פונעם כותל המערבי, און ביז א קורצע צייט נאכדעם האט ער געהאט א געהעריגע פרנסה בדרך כבוד!

[דרך אגב, אין ספר **"שו"ת ציץ אליעזר"** שרייבט ער, אז עס קען זיין אז פון דא נעמט זיך דער מקור צו וואס אסאך פירן זיך אריינצולייגן א צעטל מיט פערזענליכע בקשות צווישן די שטיינער פונעם "כותל המערבי" זיך מזכיר צו זיין לטובה פאר די שכינה הקדושה. ער לייגט אבער צו, אז מ'קען מפקפק זיין אויף דעם מנהג, ווייל ס'איז מעגליך אז ס'איז דא אן איסור אריינצולייגן די הענט צווישן די שטיינער פונעם כותל ווייל ס'האט שוין קדושת הר הבית.]

אויפן פארלאנג פונעם ציבור, האבן מיר זיך בס"ד לעצטנס שטארק פארברייטערט מיטן דרוקן און מפיץ זיין דעם גליון ברחבי תבל, און מיט דעם ווענדן מיר זיך צו אייך, אזויווי די הוצאות זענען גרויס, און די זכות פון דרוקן און מפיץ זיין האט א געוואלדיגע כח הסגולה כידוע, ביטע נעמט השתתפות אין די מלאכת הקודש מיט'ן מנדב זיין א גליון לזכות אדער לע"נ.
צו באקומען דעם גליון אין אמעריקא, אדער צו געבן אייער נדבה ביטע רופט: 845-533-2998
אדער שיקט אן אימעיל צו: torahsohrhachaim@gmail.com
פאר סיי וועלכע פראגעס בנוגע דעם גליון, קענט איר רופן:
הרה"ח יהודה לייב זארגער שליט"א 917-681-0310 • הרה"ח אברהם ישראל הערשקאוויטש שליט"א 845-537-0839
וזכות רבינו הק' תגן בעדכם לרוב ברכה והצלחה וכל טוב

כל הזכויות שמורות למורשת אור החיים הקדוש הוצאה לאור והפצת מעיינות הקודש בראשות הרה"ג משה שווארץ שליט"א
מען למכתבים סוקולב 9\ב בני ברק ליצירת קשר בקו המורשת 0733.713.620 מייל G077-490-4173@gmail.com